

απόψεις

Η αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και η τακτική της πολιτικής ηγεσίας κατά την επιβολή δημοσιονομικών βαρών

Κατά το τελευταίο τετράμηνο του τρέχοντος έτους, οι φορολογούμενοι θα κληθούν να σηκώσουν το μεγάλο βάρος των άμεσων δημοσιονομικών εσόδων. Ιδίως, κατά τα προϋπολογισθέντα, αυτοί θα κληθούν να καταβάλουν φόρους ύψους περίπου 7 δις ευρώ. Κυρίως, φόρο εισοδήματος οικονομικού έτους 2013, ύψους 3,5 δις ευρώ. Εισφορά αλληλεγγύης για εισοδήματα άνω των 12.000 ευρώ. Τέλος επιτηδεύματος. Φόρο Μεγάλης Ακίνητης Περιουσίας, ετών 2011 και 2012. Έκτακτο ειδικό τέλος ακινήτων. Φόρο πολυτελείας. Τέλη κυκλοφορίας αυτοκινήτων.

Η αποτελεσματική είσπραξη των φόρων αυτών συνιστά το μεγάλο στοίχημα και συγκεντρώνει τη μεγάλη αγωνία του οικονομικού επιτελείου. Η τυχόν ουσιώδης απόκλιση από τους στόχους αυτούς θα οδηγήσει στην ανάγκη λήψης νέων μέτρων, προκειμένου στοιχειωδώς να εκτελεστεί το δημοσιονομικό πρόγραμμα.

Με την καθυστέρηση επιστροφής των φόρων και ιδίως του Φ.Π.Α. να ξεπερνά πλέον τις 800 ημέρες, τον σχεδόν αποκλεισμό των τραπεζικών χορηγήσεων, τη μείωση της κατανάλωσης σε ιστορικά επίπεδα, την ανεργία να πλησιάζει το 30% και τη μείωση μισθών και συντάξεων να φτάνει σε σημείο που καθίσταται σχεδόν αδύνατη η αυτόνομη επιβίωση των μισθωτών και συνταξιούχων, το μεγάλο ερώτημα αφορά στη δυνατότητα της κοινωνίας να ανταπεξέλθει στον τεθέντα στόχο.

Η απάντηση στο ερώτημα καθίσταται ακόμη δυσκολότερη, πρωτίστως διότι, ο επί τέσσερα έτη, πολιτικός χειρισμός της κρίσης αυξάνει την ανασφάλεια και την αβεβαιότητα των πολιτών. Από το έτος 2009, όταν και επιβλήθηκε η πρώτη έκτακτη εισφορά με τον Ν.3758/2009 έως και σήμερα, καμία πολιτική ηγεσία δεν ανέλαβε το πολιτικό κόστος να παρουσιάσει και εξηγήσει με ακρίβεια και σαφήνεια το ύψος του δημοσιονομικού βάρους, το οποίο ήταν κατ' ελάχιστο αναγκαίο, ώστε να ξαναμπει η δυσμενής δημοσιονομική κατάσταση σε τροχιά ομαλής κάλυψης των κρατικών και κοινωνικών δαπανών.

Αποτέλεσμα της έλλειψης μεσοπρόθεσμου σχεδιασμού των δημοσιονομικών αναγκών ήταν η επί τέσσερα τουλάχιστον χρόνια αλληλοδιαδεχόμενη επιδείνωση των μόλις ληφθέντων κάθε φορά μέτρων. Κάθε επιθεώρηση της Τρόικα συνοδεύεται με νέα δημοσιονομικά μέτρα, τα οποία πλέον έχουν φτάσει έως του σημείου, αν όχι της δήμευσης της περιουσίας, πάντως της εκποίησης μέρους αυτής, ώστε να καταστεί δυνατή η αποπληρωμή νέων ολοένα και βαρύτερων δημοσιονομικών βαρών. Το μέχρι σήμερα ποσοστό του κοινωνικού ιστού, το οποίο διατηρούσε επί χρόνια φορολογική συνείδηση, έχει φτάσει στα όριά του. Έχουν εξανεμισθεί οι αποταμιεύσεις προς πληρωμή έκτακτων εισφορών, φόρων και επιβαρύνσεων.

Έτσι, ο συνεχής αιφνιδιασμός της πολιτικής εξουσίας για την με κάθε τρόπο αύξηση των δημοσίων εσόδων, με μέτρα που εκδηλώνονται πλέον μόνο με έμμεσο, μη ευθέως συνομολογούμενο, τρόπο, πυροδοτεί τον θυμό του μέρους εκείνου της κοινωνίας, το οποίο με δυσβάσταχτο κόστος προσπαθεί ακόμη και σήμερα να στηρίξει το κράτος και τις δημοσιονομικές του ανάγκες. Ενδεικτικά αναφέρουμε τη συνεχή παράταση για την αναπροσαρμογή στη μειωμένη αγοραία αξία τους των αντικειμενικών αξιών των ακινήτων, η οποία θα οδηγούσε σε μείωση όλων των φόρων που υπολογίζονται με βάση την αξία αυτή, ενώ είναι κοινώς πανθομολογούμενη έως αυταπόδεικτη η πλήρης κατάρρευση της αγοράς ακινήτων και κατά συνέπεια η πλήρης κατάρρευση της αληθούς και αγοραίας αυτών αξίας. Ακόμη, ενδεικτικά, αναφέρουμε τον νέο σχεδιασμό της καταβολής Φ.Π.Α. κατά την υποβολή περιοδικών δηλώσεων, σχεδιασμό με τον οποίο τελικώς θα καταβάλουν προσαύξηση και όλοι όσοι επιθυμούν μιν, αλλά πια δεν μπορούν να καταβάλλουν τον Φ.Π.Α. άμεσα με την υποβολή της προσωρινής τους δήλωσης. Αποτέλεσμα της νέας υποχρεωτικής ως άνω διαδικασίας είναι τελικά οι συναλλαγές να επιβαρύνονται με σχεδόν μια ακόμη μονάδα Φ.Π.Α. Το χειρότερο δεν είναι η στην ουσία αύξηση του Φ.Π.Α., αλλά το γεγονός ότι η πολιτική ηγεσία προσπαθεί να παρουσιάσει την αύξηση αυτή, ως μια ευεργετική για την Αγορά διαδικασία βεβαίωσης και καταβολής του φόρου. Ο χειρισμός αυτός κλονίζει και την ελάχιστη εναπομείνασα πίστη των συνεπών φορολογουμένων στην πολιτική ηγεσία.

Δυστυχώς ή ευτυχώς, η έννοια της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του πολίτη προς το κράτος δεν συνιστά μια αφηρημένη συνταγματικά προστατευόμενη αρχή. Αντίθετα, αυτή έχει και ουσιαστικό πολιτικό και κοινωνικό περιεχόμενο, αφού η συνδρομή της και κυρίως το αυξημένο ουσιαστικό της περιεχόμενο έχει ως άμεση συνέπεια την κοινωνική συμμόρφωση και στις δημοσιονομικές υποχρεώσεις, οι οποίες είναι αναγκαίες για την επιβίωση του κράτους. Η διαμόρφωση, όμως, του ουσιαστικού περιεχομένου της αρχής αυτής εξαρτάται κυρίως από τον τρόπο άσκησης της πολιτικής και ιδίως από τη σαφή, διαφανή και ειλικρινή δήλωση πολιτικής βούλησης.

Ασπασία Μάλλιου